

Сіра пейна

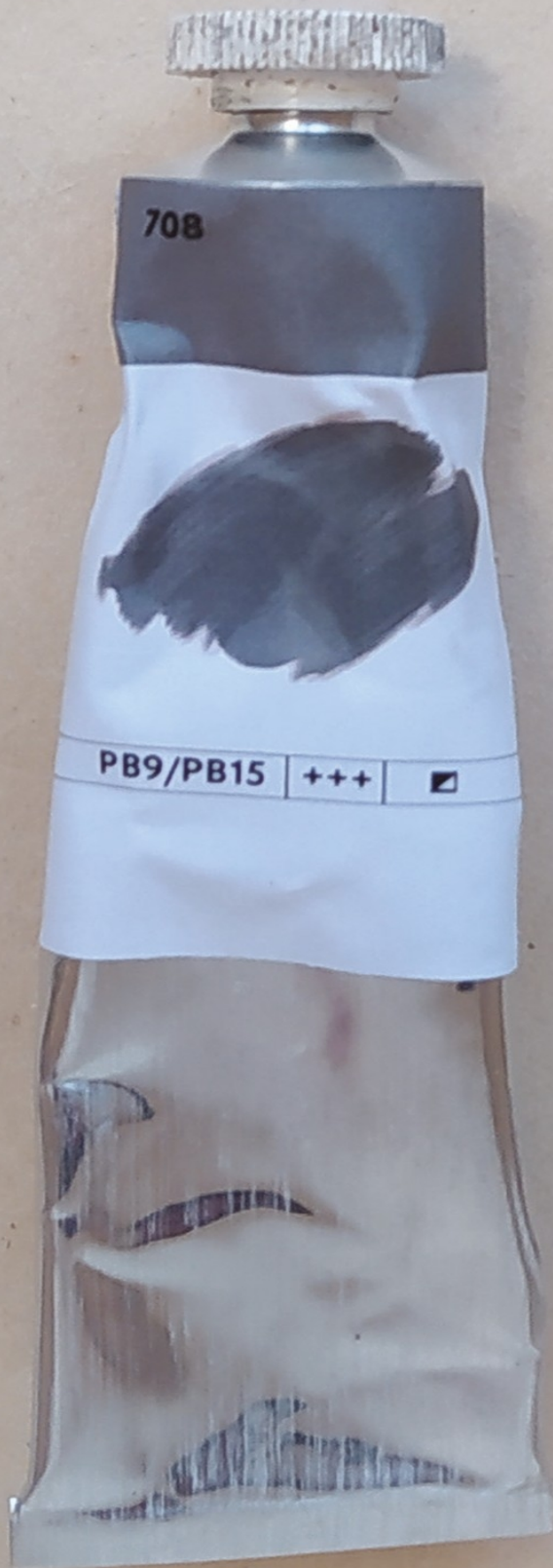
КУПИТИ

«Вулик» на промзоні. Сорокарічний художник, який живе відлюдником у своїй майстерні. Натурниці, поети, коханки. Виставки й творча криза. На перший погляд – типова замальовка із життя провінційної богеми. Та що ж відбувається насправді?

У своїй новій повісті Анатолій Дністровий через взаємини митців показує руйнацію «вежі зі слонової кості». Із часів романтизму вона уособлювала таїну творчості, егоцентризм митця, його дистанціювання від суспільства, але в теперішньому прискореному світі стала статичною, опинилася на периферії й доживає останні дні.

Анатолій
Дністровий

СІРА ПЕЙНА

Віхблa

Анатолій Дністровий

Сіра пейна

Повість

віхблa

Київ · 2023

Нема чим дихати, й Орест Сапіга відчиняє квартиру. Унизу гамір. Рік тому на місці колишнього магазину автозапчастин відкрили кабак, шум із нього долітає до восьмого поверху й майже щовечора заважає Орестові. Він — сова, любить працювати допізна, коли ніхто не турбує. Гуркіт техногенної музики супроводжують п'яні викрики та бійки місцевої шпани, яка сповзається в промислову зону з найближчих районів Будича. Ці звуки приводять Ореста до думки, що славнозвісне твердження, ніби музика — найвищий вид мистецтва, було поспішним. Адже Шопенгауер (а це його слова) не знав, як вона zdeградує, якою стане потворною і взагалі «немузикою». Він не враховував усіх контекстів, які її породжують... Музика ніколи не звучить без контексту й без атмосфери, так само, як люди не ходять без тверді під ногами. Її робить музикою саме те, де вона лунає, — культурне та соціальне тло; або ж узагалі нівелює чи знищує, мов вірус. Дуже хрінова тут обстановка. Навіть якби грав Бах, це також дратувало б, думає Орест і мляво розглядає свої ескізи та картини, які готує до виставки місцевих художників з нагоди 450-ї річниці заснування Будича. Потім відчуває втому й позіхає. Світло настільної лампи вихоплює з темряви його тонкі бліді руки та ескізи, які він охайно й повільно перекладає справа наліво.

Перед очима кружляють комарі: то виринають із мороку кімнати й потрапляють у поле світла настільної лампи, то знову зникають у пільмі. Температура після спекотного літа впала на п'ять-сім градусів. Прийдешні холоди відчуються в усьому — навіть простори за вікном стають ніби суворішими. Можливо, комарі під кінець вересня все ще активні, бо неподалік — каскад закинутих, заболочених ставків, оброслих очеретом і засипаних будівельним сміттям.

Орест до найменших деталей знає цей звичний занедбаний пейзаж за вікном. Залишки індустріалізації у вигляді покинутих скелетів вантажних і легкових машин, тракторів, кранів, звалища будівельних матеріалів, поіржавілих арматур, зруйнованих старих будинків завжди спричиняють смуток. Іноді там бігає дівчата, швендяє самотній пес або прибуди з металошукачами нишпорять у надрах землі, намагаючись віднайти артефакти минулого. Інколи в напрямку горизонту йде випадкова людина, дрібний і невиразний силует якої щодалі меншає, поки не перетвориться на непомітну цятку.

Орест зачиняє квартиру — і музика помітно тихшає, звуки з вулиці стають не такими набридливими. Утомлений день добігає кінця.

Орест не любить метушливих днів, коли не відбувається нічого важливого.

Зранку ніяк не може зосередитися на роботі. Вулик гуде — надто багато зайвих звуків. Спершу забігає Михась по титанові білила й охру (скільки пам'ятає, у нього постійно закінчуються фарби). Він метушиться, відірвавшись від мольберта, бігає між дев'ятим і восьмим поверхом, захеканий і замацьканий фарбою, стукає у двері майстерень, клянчить у колег тюбики. Поки з ним переговориш, — а він тріпло ще те (лише зачепися!) — вважай, що години дві пропало. Русявий, веселий, трохи метушливий Михась родом із якогось села під Будичем. Хлопець видається Орестові безпосереднім у своїй наївній і неусвідомленій нахабності, але тут до цього звикають швидко — у Вулику в гості заходять без запрошення.

Десь об одинадцятій у двері майстерень на поверсі грізно товче кулаком коменда тьотя Нюра — товста невисока літня жінка. Погрожує, що відключить ліфти, якщо Вулик не заплатить за електрику та воду. Її настирливий голос, ніби канонада, лунає майже пів години: «Я вас усіх звідси повикурюю!», «Розвели мені тут блуд і не платять!», «Приберіть із коридорів цей срач — дрова й підрамники, бо тут можна вбитися!», «Пожежники якщо прийдуть, то такий штраф випишуть, що без трусів залишитесь!». Михась колекціонує висловлювання тьоті Нюри, роздруковує їх, а потім вішає на стіни коридору. Там уже чимало перлів зібралось: «Художнику, ти людина чи скотина?», «Треба думати головою, а не фарбами», «Усіх дівчат не намазюкаєш». Тьотя Нюра, коли з'являється на верхніх поверхах, де розташовані майстерні, миттю це все зриває.

Коменда горланить про борги за комуналку, дорікає, що їй набридло про це постійно нагадувати — оголошення внизу висить уже два

місяці.

— Тьоть Нюра, заплатимо, — гукає хтось зі своєї майстерні.

— Даю тиждень! Потім почну бойові маньоври! — люто волає коменда.

Під обід у свою майстерню, яка відгороджена від Орестової лише дерев'яними розсувними дверцятами, приходить Вáлер. Вони навпіл ділять велике п'ятдесятиметрове приміщення у формі добряче видовженого прямокутника. Валер — справжній пронира, має непоганий комерційний нюх на те, де і як можна зрубати грошенят. У нього завжди є замовлення — приватні та від організацій. Часто він ділиться ними з колегами, коли сам завантажений. Веселий, компанійський, щедрий, не завдає нікому клопоту, душа компанії — особливо коли щось треба організувати. Валер умудряється постійно мати клієнтів на картини. Після того як у нього куплять щось, він обов'язково пропонує також подивитися роботи своїх друзів, у яких майстерні поруч — на восьмому та дев'ятому поверхах. Валера за це дуже цінують інші художники, бо часто підганяє або вигідну халтуру, або покупців. У Будичі достеменно ніхто не знає, що він закінчив — училище чи художню академію, бо йому вдається уникати цих питань. Кілька років тому Орестові за чаркою Валер зізнався, що вищої освіти так і не здобув, бо закрутився за зароблянням грошей, але закінчив Львівський коледж декоративного і ужиткового мистецтва імені Івана Труша.

За перегородкою Валер сопе, сам із собою розмовляючи, вовтузиться, перекладає баночки, човгає мольбертом, набирає з крана воду, ставить чайник, який невдовзі свистить.

— Старий! Каву будеш?

— Ні, дякую!

— Від башки нічо нема?

Орест голосно відповідає, що є.

— Зараз зайду!

До Валера часто приходять місцеві дами, яким нудно на роботі. Вони залюбки викурюють у нього під чашечку кави цигарку-другу, дружньо базикають про все на світі. Дами приходять із косметичного салону, що розташований у цьому самому приміщенні на третьому поверсі, та ще з кількох редакцій газет, які розміщені на другому. Валер біля них цвірінькає, мов горобець, кожній обіцяє намалювати портрет або ню — і чимало із цих дам зовсім не проти. Про нього в Будичі ходить поголос, що він найкращий портретист і найліпше малює ню. Якщо прискіпливо аналізувати його роботи, видно, що Валер погано знає анатомію — утім, для непосвячених це нічого не означає і не становить трагедії.

Також до Валера полюбляють навідуватися місцеві невизнані генії-маразматика, яким хочеться випити у творчій обстановці. Найгірше, коли приплентаються тріпло професор Зарудний і його друг поет-алкаш Раткевич, які триндітимуть за пляшкою до глибокої ночі. Усе це Орестові доводиться не з власної волі слухати й не спати.

Найгірше, коли до Валера приходять дружина. Тоді він швидко виганяє своїх дам у майстерню Ореста за дерев'яні розсувні дверцята, які потім закладає великими підрамниками чи картинами. Дружина не знає, що це насправді розділене навпіл приміщення. У Валера загострене чуття на можливу появу дружини: патрулює біля вікна в коридорі, чи вона, бува, не йде, а коли її помічає, то миттю переселяє свою натурщицю до Ореста. Під час малювання чергової оголеної пані він бігає туди-сюди від вікна в коридорі до мольберта в майстерні — і так по двадцять-тридцять разів. Іноді згори гамселить металевою ложкою по батареї Ніцше, у якого майстерня над Валером — на дев'ятому. Так він сигналізує, що на горизонті з'явилася ворожа ескадра — Валєрова дружина.

Зараз у Валера знову гості, дівчата з редакції газети «Вечірній Будич» — заступниця головного редактора Катя й редакторка новин Валя. Голосно сміються, курять тонкі довгі цигарки, п'ють вино, сплітають різні кумедні історії.

Валер гукає до Ореста, щоб ішов до них:

— Скільки можна там дрочити?!

— Я працюю.

— Він зараз працює, — удавано офіційним голосом каже Валер. Дівчата голосно сміються. Падає пляшка й котиться дерев'яною підлогою.

— Оресте, — озивається приємний голос, здається, Каті, — може, відпочинеш?

— Дякую, не сьогодні. У мене замовлення. Дедлайн підпирає.

Йому подобається Катя — передусім своєю проникливістю, стриманістю й ерудованістю. Раніше вона навчалася в Могилянці на культуролога. Їм завжди є про що поговорити на дружній хвилі. Три роки тому в них був бурхливий і пристрасний роман, але високі очікування не справдилися: гормони кохання поступилися пресингу здорового егоїзму та прагматизму. Після короткого романтичного періоду, який минув, по-нормальному так і не розпочавшись, Орест і Катя спершу ненавиділи одне одного, потім кепкували, а останнім часом іронічність поступилася місцем дружбі й повазі, тож під час зустрічей вони почуваються як старі ветерани, яким довелося побувати в одній траншеї.

Деколи Катя приводить у Вулик свого п'ятирічного синочка Валентинчика й Орест його розважає фарбами, пропонує малому малювати на картоні чи папері. У такі миті хлопчик зосереджено походить майстернею художника, розглядає картини та із серйозним видом запитує: «Оресте, це така абстракція?»

— Так, абстракція. А ти знаєш, що це таке?

— Ну, абстракція — це не каляки-маляки, а коли сонечко сильно світить і промінчики падають униз.

Потім хлопчик підходить до столу, на якому стоять баночки з пензлями та мастихінами, дістає один зі шпателів і каже, що найкращий друг абстракції — мастихін, вони часто люблять гуляти й гратися разом. У них є навіть один секрет.

— І який же?

— А цього я не скажу, бо чужі секрети розповідати не можна, — поважно промовляє Валентинчик.

— Він такий фантазер, — усміхається мати й милується тим, як малий малює на невеличкому картоні.

— Іноді я думаю, що ми втрачаємо в дитинстві себе, — каже Орест.

Творчу тишу Ореста часто порушує гучний крик Валера. Це особливий вигук, бо складається лише з одного кодового слова:

— Полундра!

Так було на минулому тижні, здається, в п'ятницю. Розсувні двері зі скрипом оживають, і в прогалині з'являється переляканий Валер. Затягує в Орестову майстерню голу й ошелешену чорнявку, а за нею жбурляє джинси, ліфчик, труси та кофту. Дівчина кричить, щоб заніс її сумочку, туфлі й сигарети. Валер швидко заносить усе це, а також келихи, з яких вони пили. На одному залишилися сліди помади. Чорнявка натягує на себе кремові трусики, тілесні колготки, джинси. Чути грізний наказ Валера, щоб сиділи тихо. Усі налякані, мов партизани в лісі під час прочісування батальйону есесівців, напружено дослухаються — і тут цокають жіночі підбори й до майстерні заходить жінка. Непривітним і трохи невдоволеним голосом вона вітається з Валером і розпитує, чи той обідав.

Натурщиця сполохано сидить на Орестовому ліжку, одну ногу так і не встигнувши запхати в джинси. Видно, що вона ось-ось готова розреготатися, але Орест прикладає палець до вуст і показує, щоб не

видавала жодного звуку. Обережний і допитливий погляд чорнявки блукає майстернею, її очі розглядають картини та графіку, розвішані на стінах. Дівчину не бентежить, що вона напівроздягнена, і Орест милується її симпатичною шкірою, пластичністю тіла, малими, але повними грудьми з кумедними, трохи випнутими сосками. Він уявляє непрохану гостю на власній картині, але не реалістичній, а виконаній в абстрактному стилі, де треба впізнавати обриси жінки, мов палімпсест чи натяк на невидиму реальність, що проступає через зовнішній шар мерехтливих зображень.

Валєрова дружина пиляє чоловіка, чого в майстерні стоїть запах спиртного й так накурено. Він виправдовується, що заходили хлопці, Ніцше та Михась, поговорити про майбутню виставку.

— Яку ще виставку?

— До 450-річчя заснування Будича.

Залізний аргумент, схоже, діє. Жінка залишає обід і йде. Напівоголена натурщиця, яка досі уважно слухала розмову за перегородкою, тепер дивиться на Ореста й ловить на собі його захоплений погляд. Очі дівчини стають здивованими, розширеними від зацікавлення, а потім — усміхненими й трішечки глузливими.

— Агресор пішов! — каже радісний Валєр, із гуркотом відсуваючи двері. — Мала, роздягайся! Продовжимо!

Дівчина винувато усміхається, збирає свої манатки й знову переходить у сусідню майстерню.

— Старий, сорі за незручності, у всіх буває форс-мажор, — каже Валєр і разом з дівчиною зникає за перегородкою, вовтузиться з великими підрамниками, якими її закладає.

Добре, що хоч сьогодні такого авралу не було. Утім, за кілька годин до Валєра знову прийшли відвідувачі — дівчата з манікюрного салону «Єдина»: симпатична й трохи повнява Ілона та маленька, коротко стрижена шатенка Наталя. Орест знає їхні голоси й майже вивчив

деталі приватного життя: як звати чоловіків і дітей, де вони відпочивали минулого літа, смаки в алкогольних напоях і стравах, як під час сексу стогне Ілона.

Під вечір Валер заносить Оресту судочок із печенею, яку принесла йому дружина та про який він забув, кладе в холодильник, каже другові «до завтра» та разом з дівчатами покидає майстерню. Їхні кроки віддаляються коридором, чути, як вони голосно сміються, заходять у ліфт.

Западає незвична тиша. Орест полегшено зітхає, ставить судочок із їжею в мікрохвильову піч, кілька хвилин слухає, як вона гуде й зрештою вимикається. Дістає печеню та їсть. Нарешті улюблений період доби — вечір, а потім ніч. Тоді Орест почувається вільніше, не зважає на шум і метушню навколишнього світу.

Крізь вікно дивиться на окраїну Будича. За складами, купами сміття, гаражами й занедбаними ставками лежать широкі поля, які зліва підпирає ліс, невеликі посадки. Праворуч поле плавно завалюється, і видно лише дахи будинків найближчого селища. За вікном поволі темніє.

Орест любить дивитися на вечірнє місто. Для цього треба вийти на дах адміністративного корпусу, бо вікна майстерні виходять на протилежний бік — на промзону й поля. З'ївши печеню, підіймається на горище, під ящиком із пожежними інструментами та піском знаходить ключ від невеликих металевих дверей, відчиняє їх і, зігнувшись у три погібелі, щоб пролізти через квадратний отвір, виходить на дах.

Дивиться на вечірній Будич, на повні груди вдихає прохолодне повітря. Іноді тут малює, розстеливши рулон полотна на даху, бігає навколо нього з банками фарби та великими пензлями. Валер, Михась і Ніцше з нього кепкують, обзивають Поллоком^[2], але він не зважає, бо працює в іншій техніці, а розстелене полотно дає можливість

утілювати швидкі рішення, коли важить кожна хвилина, щоб енергію пориву використати максимально продуктивно. Думає про те, як швидко минає час, залишаючи по собі лише розсипані, нетривкі спогади про окремі епізоди та сцени. Орестові здається, що в цьому й криється сенс життя — завжди бути химерним, фрагментарним, алогічним, а вчинки та значні справи надають йому певної цілісності. Утім, де вони — вчинки й значні справи? Як їх відчутти й зрозуміти?

Орест повертається з даху будинку в майстерню. Після опівночі знову панує тиша — кабак зачинається, і пияки розбрідаються зі своїми галасливими піснями по домівках. Художник ковтає пігулку від головного болю. Його великі карі очі блищать. Від втоми ледве стоїть на ногах, лягає в ліжку, але довго не може заснути.

² Джексон Поллок — американський художник, один з визначних представників абстрактного експресіонізму. — *Прим. ред.*

Так триває завжди. Кожен вечір — копія попереднього. Старі, ще радянські чавунні батареї гріють добряче і їх неможливо відрегулювати: повітря швидко пересихає і треба щоразу відчиняти квартиру чи вікно. Орест часто ставить на підвіконня літрову банку з водою, але це мало допомагає та не зволожує повітря. Відчиняє вікно. Обличчя художника торкаються приємні долоні осінньої прохолоди. Закурює й на повні груди вдихає дим. Нічна вологість на хвилику проганяє сонливість, яку навіює тьмяне світло абажура й нудний томик Анатолія Франса, який він хотів почитати перед сном. Удивляється в далечінь, де невиразні чорні плями дерев підпирають важке небо улюбленого Орестового кольору — сірої пейни.

Хочеться читати, але особливого вибору книжок у Вулику немає. В Ореста переважно мистецтвознавча література. У Ніцше — лише філософія (старі радянські видання), яку він читає не відриваючись і про яку майже ні з ким поговорити в Будичі. Орест ніяк не може зрозуміти, навіщо йому Лейбніц, Кондільяк, Кант, Ламетрі, Лок, Боецій. Він не раз запитував у Володі про це: який смисл іконописцю читати давню, середньовічну та класичну філософію? Що це в практичному сенсі дає, якщо не займаєшся науковою діяльністю, а лише малюєш? Ніцше стенає плечима й відповідає, що йому тільки таке цікаво читати, а до романів чи поезії він давно збайдужів. У Михася взагалі немає книжок, і невідомо, чи він коли-небудь щось читає. Трохи книжок, хаотично розкиданих майстернею, можна знайти у Валера. Це переважно старі видання перекладних романів. Нещодавно в його майстерні Орест нарів кілька цікавинок, зокрема томик Анатолія Франса. Ото й усе.

Художник тремтливо вдихає вологе повітря. Голова свіжішає, поволі зникає втома, тільки вії деколи злипаються. Змерзнувши, зачинає

вікно.

За стінами й дверима майстерні жодного звуку. Люди покинули цю багатоповерхівку. Спати вперто не хочеться, залишається тільки читати. Змушує ліниві очі бігати рядками: «...і кожна квітка своїми барвами так віддавала колір її зіниць, що квітки здавалися...», «... квітки здавалися...». Дана не приходить — напевно, ображається. «... Квітки здавалися погаслими поглядами, а очі...» Вона дратує балачками про кохання. «...А очі...» Ореста деколи нудить, коли дівчина сердита й називає його «Ляпа». «...А очі — блискучими квітками. Це був дарунок цієї жінки: на ній все жило...»^[3]

Думає про Дану. Не може зосередитися на книжці й усе прочитане ментально забуває. Очі злипаються, рядки перетворюються на сіруваті, ледь виразні лінії. Вона, напевно, зараз у своїй кімнаті, допізна читає чи малює акварелями, дивиться кіно або спить і не знає, що про неї згадують. Утім, може й думати про нього та мріяти про завтрашній день і нову зустріч. Оресту стає трішки боляче від цих здогадок, і він шкодує лише за одним: що за спиною прожиті роки, що не скинеш бодай зайву десятку, не станеш зрозумілішим для цієї дівчини. Йому здається, що Дана — це остання його велика тривога, через яку не може спати й працювати, якої не здатен позбутися. Немає сили волі зникнути з життя дівчини, бо вона постійно в його помислах. Немає більшого виклику, як кохати в зрілому віці, любити, не маючи права на надію, бо надія в таких роках — це лише обман та ілюзія, яка закінчується порожнечою.

Орест намагається читати, але не вдається, і він відкладає книжку. Лежить і думає, що *жити, не чекаючи*, дуже марудно. Треба завжди на когось чи на щось чекати — на людей або події. Йому хотілося б чекати, але на кого? На Дану? Льоню? Доньку? Мабуть, таки на Дану. Її легкі кроки завжди приносять радість. Він навчився впізнавати, коли дівчина йде коридором, бо ходить найтихіше. Двері в майстерні майже

завжди відчинені, і Орест уже вивчив, як ходять знайомі йому люди. Валер іде впевнено, трохи гупаючи. Більшість його відвідувачок носить підбори й вистукує ними підлогою. Ніцше ходить човгаючи, а Михась — метушливо.

Орест думає про Дану, сумнівається, чи потрібні вони одне одному *по-справжньому*? Особливо з такою різницею у віці... Потім проганяє думки про дівчину та намагається відволіктися згадками про інших людей. Орест трохи сумує за Льонею, його й справді не вистачає. Бракує тих кумедних розмов, наївних і чесних запитань хлопця, які викликають усмішку й батьківську турботу. Не вистачає його начитаного обличчя.

Льоня з'явився пів року тому, винайняв сусідню майстерню, поруч із Ніцше, і в перший же день прийшов до Ореста. Спочатку виспівував дифірамби, на які художник не зважав, а потім показав у ноутбуку свої роботи. Орест дивився на оцифровані фотки картин, відзначав вдалі рішення, перспективні теми, однак бачив, що це поки що наслідування інших стилів і митців. Типові вправи й творчі спроби початківців — нічого оригінального, через такий шлак проходять усі.

— Мені дуже важлива ваша думка, у вас одного тут є ім'я, — зізнався Льоня.

Орест заперечив:

— Ну чому ж? Тут є Володя, якого ми дружно називаємо Ніцше. Він непоганий живописець, хоча надто скромний і не розвиває свій талант. Усвідомлено зупинився ще наприкінці 1990-х, коли не зміг свої картини монетизувати.

— Але те, що він малює, — це позавчорашній день, — наполягає Льоня.

Орест усміхається:

— Ну, це можна сказати про всіх без винятку, і про мене також. Тут проблема в іншому. Актуальна культура у світі опинилася в такій

ситуації, що користується пройденим і не може запропонувати радикальні рішення, радикально нову мову.

— І це не лише у нас?

— Звісно ж. На полотні були вже всі можливі рішення в будь-яких варіантах. Нині поголовно люблять виходити за межі полотна, шукати нові медійні повідомлення. Нічого дивного, що картина, яка на полотні, завжди щось нагадуватиме: якісь минулі практики, те, що було давно пройдено. А що Володя Ніцше? Дитина свого часу, яка починала ще наприкінці 1970-х. Він носій і заручник власної пам'яті, звичок, освіти й контексту. І це стосується всіх нас, а не лише його.

— У нього все про село й про село.

— Так було не завжди, хоча за більшовиків майже у всіх було село. У 1990-х він дуже круто вистрелив, експериментував, шукав нове.

— Але ж його не знають і він не модний!

— Ну, я ж зараз не про моду кажу і не про тренди, — усміхається Орест, — а про те, чи вміє людина малювати. У нього в майстерні, у лівому кутку біля вікна, портрет матері. Бачив його?

— Ні, не зауважив.

— Придивись, яка це атмосферна робота, сконцентрована й не криклива. А які в нього там складні й водночас гармонійні кольори! Зверни увагу на те, як він виразив в очах неймовірну тугу і втому людини, як зобразив стару, порепану шкіру, особливо на мирних, складених на колінах руках. Так, це стара мова живопису, але Ніцше вміє малювати, знає технологічно, як крок за кроком працювали майстри, художники Відродження. У такому самому ключі він намалював портрет матері з помітним впливом експресіонізму. Це дуже неординарний експеримент — старі майстри в обгортці експресії. Ніцше має такі знання й навички, які людям уже майже недоступні.

— Ви зацікавили мене, — замислився Льоня.

— Це дуже сильна робота. Інша річ, що нині мало просто малювати картину, має бути цікавий проєктний підхід — розвивати обрану тему в різних ракурсах і неочікуваних нюансах. Але що від нього вимагати? Володя — дитина свого часу. Він не реалізувався — це правда, але в нього талант був значно більший, ніж у багатьох сучасних художників і в мене також.

Льоня недовіжливо на нього дивиться. Орест каже далі, що для того, щоб реалізуватись як живописець, недостатньо мати те, що ми називаємо талантом. Обдарованих людей тьма, а реалізованих дуже мало. Багато зірок на небі має зійтися для цього. Потрібна вперта й багатолітня робота над собою. Правильна поведінка як митця. Комунікативні здібності. Прагнення завжди змінюватися й відкривати для себе щось нове. Зрештою, елементарні амбіції бути художником і переконати весь світ, що ти найкращий. Багато хто навіть не злетів — і все тому, що не вірив у себе, сумнівався на кожному кроці, от і захирів.

— Я про це не думав. А що мені робити?

— Важко сказати. Не зупинятися. Хай як це дивно, у теорії і в ремеслі тобі доведеться пройти всю історію світового мистецтва. Потім почнеш виходити на цікавий синтез, шукати та відчувати своє. Це само звалиться — як дар за зусилля. А до цього будуть хитання й різні закоси під те, що потрапляє під ніс.

Від цих слів Льоня густо червоніє. Орестові здається, що малий сприйняв ці слова буквально і на свою адресу. Він підбадьорює хлопця й каже, що це нормальний шлях, який пройшли всі.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ